

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

Περὶ τροφῆς: Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος

τοῦ κ. Αλεξάνδρου Μ. Σταυροπούλου
Ὁμ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Τὸ κείμενο ποὺ ἀκολουθεῖ ἀναφέρεται στὴν ἐνδεχόμενη ἀνταπόκριση τῶν πιστῶν, ἀνάλογα μὲ τὶς δυνάμεις τους, στὶς ἐπιταγές τῆς Ἐκκλησίας μας γιὰ ἀποχή ἀπὸ ὀρισμένες τροφές καὶ ἀσκητικὴ ὑπέρβαση βασικῶν ἀναγκῶν, ποὺ σχετίζονται μὲ τὴ διατροφή κατὰ τὴν περίοδο νηστείας σαράντα ἡμερῶν καὶ πλέον. Συγκεκριμένα τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ποὺ εἶναι καὶ ἡ σημαντικότερη περίοδος νηστείας τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας.

Ἡ ἄρνηση τροφῆς ἢ ἡ ἐπιλογή συγκεκριμένου διαιτολογίου σ' αὐτὴ τὴν περίοδο δὲν συνιστᾷ τὸ κύριο μέλημα τῆς πορείας μας πρὸς τὸ Πάσχα. Εἶναι ἓνα μέσο ἀνάμεσα σὲ ἄλλα σωματικῆς συμμετοχῆς στὸν ἀγῶνα τὸν πνευματικὸ ποὺ δίνει ὁ ἄνθρωπος γιὰ νὰ κλείσει τὴν πόρτα ποὺ ἀνοίξε ὁ ἴδιος στὰ πάθη. Ἄλλωστε νηστεία δεκτὴ, εὐπρόσδεκτη, ἀληθῆς εἶναι μεταξὺ ἄλλων ἢ τῶν κακῶν ἀλλοτριώσις, ἢ ἐγκράτεια γλώσσης, ἢ θυμοῦ ἀποχή, ὁ ἐπιθυμιῶν χωρισμὸς καὶ ἡ ἔνδεια καταλαλιᾶς, ψεύδους καὶ ἐπιπορκίας, ὅπως ἀκοῦμε στὴ σχετικὴ ὑμνογραφία τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς (ιδιόμελον εἰς τὰ ἀπόστιχα τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Δευτέρας τῆς Α' Ἑβδομάδος τῶν Νηστειῶν).

Τὸ π α ρ ἄ γ γ ε λ μ α τῆς Ἐκκλησίας εἶναι διττό:

«νηστεύσωμεν ἀδελφοὶ σωματικῶς· νηστεύσωμεν καὶ πνευματικῶς».

Τὸ πνευματικῶς ἀναφέρεται ὄχι μόνον στὴν κάθαρση ἀπὸ τὰ πάθη, στὴν ἐσωτερικὴ καθαρότητα ἀλλὰ καὶ σὲ μία ἐπιστροφή στὴν ἀγάπη:

«Λύσωμεν πάντα σύνδεσμον ἀδικίας· διαρρήξωμεν στραγγαλιᾶς βιαίων συναλλαγμάτων· παῖσαν συγγραφὴν ἀδικον διασπάσωμεν· δώσωμεν πεινῶσιν ἄρτον, καὶ πτωχοὺς ἀστέγους εἰσαγάγωμεν εἰς οἴκους, ἵνα λάβωμεν παρὰ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, τὸ μέγα ἔλεος».

Σ τ ὅ χ ο ς μας τό:

«ἀφήσωμεν τῆς σαρκὸς τὴν εὐπάθειαν, ἀυξήσωμεν τῆς ψυχῆς τὰ χαρίσματα» (ιδιόμελον στὰ ἀπόστιχα τῶν Αἴνων τοῦ Ὁρθρου τῆς Τρίτης τῆς Τυρινῆς).

Χρειάζεται μεγίστη προσοχή μὴ τυχόν παρ' ὅλο ὅτι νηστεύουμε ἀπὸ ὑλικὲς τροφές κατατρῶμε ὁ ἓνας τὸν ἄλλο μὲ τὴ συκοφαντία καὶ μὲ ἄλλες μας ἐνέργειες («μὴ κατεσθίοντες ἀλλήλους τῆ συκοφαντία», ἰδιόμελον στὰ ἀπόστιχα τοῦ Ἑσπερινοῦ τοῦ Σαββάτου τῆς Τυρινῆς).

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι σὲ τέτοιες στάσεις ἐλλοχεύει πάντοτε ὁ κίνδυνος μιᾶς «ἀνθρωποφαγίας». Ἡ νηστεία ἢ σωματικὴ ἐξυπηρετεῖ μία ἐπαγρύπνηση στὸ «παμφάγον» τῆς ἀνθρώπινης ἐπιθυμίας καὶ μᾶς ἐκγυμνάζει νὰ βλέπουμε ποῦ πραγματικὰ βρίσκεται ἡ ἀληθινὴ τροφή τοῦ ἀνθρώπου.

Τὸ μεγάλο φαγοπότι εἶναι ἡ ἄμυνά μας στὸ θάνατο. «Φάγωμεν, πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν» λὲς καὶ ἡ βρωσις καὶ ἡ πόσις θὰ μᾶς ἐξασφάλιζαν τὴ ζωὴ καὶ τὴν ἀθανασία. Ξεχνᾶμε τὸ «οὐκ ἐπ' ἄρτω μόνω ζήσεται ἄνθρωπος» καὶ ὅτι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ «οὐκ ἔστι βρωσις καὶ πόσις». Κι ἂν γιὰ κάτι πρέπει νὰ πεινᾶμε καὶ νὰ διψᾶμε αὐτὸ εἶναι ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴ καὶ μόνον αὐτὴ θὰ μπορέσει νὰ χορτάσει τὴν πείνα καὶ τὴ δίψα μας. Μακάριοι, λοιπόν, ὅσοι πεινοῦν καὶ διψοῦν γιὰ τὴν ἐπικράτηση τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ, γιατί ὁ Θεὸς θὰ ἰκανοποιήσει τὴν ἐπιθυμία τους (Ματθαίου 5,6).

Αὐτὸ ἐδῶ δὲν σημαίνει, βέβαια, περιφρόνηση τῆς ὑλικῆς τροφῆς. Ἡ σωματικὴ κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου τὸν προσανατολίζει στὴ λήψη τροφῆς ἀναγκαίας γιὰ τὴν αὔξησή του καὶ τὴν ἐπιβίωσή του. Ἐκεῖνο ποῦ προέχει εἶναι ἡ ἱεράρχηση τῶν ἀναγκῶν καὶ ἡ ἐπιμέτρηση τῶν δυνάμεων μας καὶ ἡ πεποίθηση ὅτι γνωρίζουμε ποιὸς εἶναι ὁ ἄρτος ποῦ τρώγοντάς τον θὰ ἔχουμε ζωὴ μέσα μας ἀλλιῶς θὰ εἴμαστε ζωντανοὶ νεκροί. Τὸ «ένός ἐστι χρεία» (τὸ ἓνα ἐπάναγκες) τοῦ Κυρίου πρὸς τὴ Μάρθα ἠχεῖ προειδοποιητικὰ γιὰ ὅλους μας.

Ἀξίζει πραγματικὰ τὸν κόπο νὰ διερευνηθεῖ ἡ βασικὴ στάση τοῦ ἀνθρώπου ὡς πρὸς τὴν τροφή. Ἀσφαλῶς δὲν εἶναι μονοσήμαντη. Θὰ ἔλεγα ὅτι εἶναι ἀμφιρρεπής. Κινεῖται μεταξὺ ἐγκρατείας καὶ γαστριμαργίας, ἀνορεξίας καὶ βουλιμίας. Κι αὐτὸ ἀπ' ἀρχῆς. Καὶ ἡ Εὐὰ καὶ ὁ Ἄδὰμ κινήθηκαν ἀνάμεσα σ' ἓνα ΟΧΙ καὶ σ' ἓνα ΝΑΙ. Καὶ δὲν εἶναι τυχαῖο ὅτι τὸ μεγάλο στοίχημα παίχτηκε μὲ ἀφορμὴ τὴ γεύση ἑνὸς καρποῦ καὶ τὴν ἐναπόθεση σ' αὐτὸν ἀστήριχτων ὑποσχέσεων καὶ ἐλπίδων.

Εἶναι πολὺ σημαντικὴ ἡ διερεύνηση τέτοιου τύπου προβλημάτων ποῦ ἄπτονται βασικῶν λειτουργιῶν τοῦ ἀνθρώπου.